

Ислом Нури

Muallif: Xolid ibn Abdurahmon

Tarjimon: Ne'matjon Adxamjon o'g'li

Bismillahir Rohmanir Rohim

So'z boshi

Allox taologa hamdu sanolar, payg'ambarimiz Muhammadiyga, barcha baytlarga va ashoblarga hamma qiyomatgacha ularga chiroyli rasmda ergasganlarga Ollohning salotu salomlari bulsin.

Birodaramiz Xolid ibn Abdurrahmon Shoyniingning «Oilaviy hayot» deb nomlangan kitobi er-xotinning mavzusida juda foydali va nozik ko'rgan yozilgan deb o'ylayman.

Bu kitobda Rasululloh solallohu alayhi va salomatlik ko'rsatmalaridan uzoq vaqt oldin hamda xotinlar bilan muomala qilinishini bilmaymiz, o'qituvchida vujudga keladigan muammallar xususida so'z bordi. Shuningdek, Nabiy solallohu alayhi va sallamning ayollari va qizlari bilan birga qilingan muomalalari, ayollar tomoni qo'yib yuborilgan byulatgan noma'lum xati haraktakatlar, nikoh to'ylari kabi marosimlarni shar'iy ravishda uyushtiriladigan xursandchilik bilan olib borilayotgan odamni ushlab turadigan odamni ushlab turadigan odamni ushlab turish Taqsimot ishlari va er xotinning o'rtasida yozib qo'yilgan mushkulotlarni qanday qilib bajarish xususida so'z bordi.

Ислом Нури

Darhaqiqat, bu risola Rasululloh solallohu alayhi va salom hayotidan yorqin fotosuratni bizlarga taqdim qildi, bu bilan juda ko'p xonadonlardagi oilalar hayoti mustaxkamlanmoqda

Payg'ambarimizga Ollohning salovot va salomlari bulsin.

Solih ibn G'onim Ac-Kadlan

Тирикликда ҳам вафот этгандан кейин ҳам эр-хақларига риюя хотинлик қилиш

Oisha roziyallohu ko'rsatgan: «**Men Nabiy solallohu alayhi va salom oyollari ichida Xadiya roziyallohu anhaga - garchi u kishini ko'rmagan bug'sam ham - Rashk qilganimchalik birontasiga rashk qilmaganman. Chunki Nabiy solallohu alayhi va salom uni ko'p eslatdilar. Agar quy soysalar, uni bo'laklarga bo'lar, svn Xadijaning dugonalariga ham jvnatar edilar.**

Bir kuni men va Rasululloh solallohu alayhi va sallam ga "Gyo dunyoda

Xadijadan boshka ayol yoqday!" - deb edim, Rasululloh solallohu alayhi va sallam : "Xa, (dunyoda) Xadijadek ayol bu'lagan! U juda ajoyib edi. Undan farzandlarim ham bor », - dedilar. (Buxoriy rivoyat)

Hadisdan olinadigan saboqlar

1) Hadisda Nabiy solallohu alayhi va sallamning olijanob ishtirokchilari,

guzal sifatlari

, halimligi va ayollarga nisbatan – vafot etigan ketma-ket birgalikda – mehnat qilish bilan birga o’sha ayoldan foydalanib ko’rilgan muomalalarni unutmagani kabi belgilandi.

2) Hadisada Xadija roziyalohu anhoning fazli va u ishchilarning Nabiy solallohu alayhi va salamga qanchalik aziz ham suyukli bulganliklarini o’zaro kelishib olishdi.

3) Ayolning qadr-qoidasini tirikligida ham vafot etgandan keyin ham unutmashligi kerak.

Rasululloh solallohu alayhi va salam dedilar: **«Sizlarning eng yaxshi o’zingizning oilangizga yaxshi tashrif buyurganingiz. Men esa sizlarning orangizdagi o’z oilasiga eng yaxshi kishiman.** (Termiziy, Ahmad va Ibn Moja rivatiyasi, sayohatni amalga oshirish Alboniy)

4) Rashkning er-xotinning orasida mavjudligiga isbot bor. Rashk eng fozila ayollardan birgalikda topshirilishi mumkin.

Imom Tabariy aytadi:

«Rashk ayollar tabiyatida bulgani uchun rashk kilish mumkin, lekin Allox va Rasuli harom kilgan narsalarga utib ketmasligi kerak».

5) Yaxshi ko’rgan kishiningizni yaxshi ko’rganlarni ham yaxshi ko’ring.

Ислом Нури

6) Ayrim kishilar ikkinchi xotinga uylangandan keyin, birinchi xotinning ishchilarini esdan chiqarib yuboradilar. Bu xato, albatta.

7) Ayol uzining yurishi turishi va chiroyli muomalalari bilan erining ishbilarmonlarini qo'zg'ashi zarur. Shubhasiz, yaxshi xotini eriga hayot kuvonchini taqdim etib, guzal muxit yaratib beradi. Yaxshi ayol oilani bog'-bostonga, yomon ayol esa chul-biyobonga aylantiradi.

Аёллар билан мулойим муомала қилиб, муҳаббатини қозонмоқ улар лозим

Oisha roziyallohu anhadan rivoyat kilinadi: «**Xabashlar do'stlari bilan masjidda uyni ko'rsatib yubordi. Rasululloh** solallohu alayhi va sallam «

Ey Xumayro ularni tomosha qilini hohlaysizmi dedilar. Men: «Ha» dedim. Rasululloh solallohu alayhi va salom **eshik yonida turdilar, men esa yonlariga keldim-da iyangimni muborak elkaklariga qo'ydim va yoshligimni yangilariga tekkazdim. Habashlar uyni ko'rsatmasi: «Abdul Qosim juda yaxshi ko'radi», - deyishardi. Rasululloh** solallohu alayhi va salam «**Etar endi», - dedilar. Men: «Yo Rasululloh shoshmang» dedim. Rasululloh** solallohu alayhi va sallam

бироз турдилар. Сўнг яна «Етар, энди», дедилар. Мен яна «Ё

Ислом Нури

**Расулуллоҳ,
шошманг», дедим. Аслида Ҳабашларни томоша қилишни
хоҳламас эдим, лекин мен аёлларга
Расулуллоҳнинг мен учун турганликлари ва мени қадрлашлари
аёлларга етиб боришини
хоҳлардим.**

Ҳадисдан олинadиган сабоқлар

- 1) Бу ҳадисда аёлларга мулойим муомала қилиб, улар муҳаббатини қозониш баён қилинган.
- 2) Ҳайит кунлари оилага ҳар хил бадан роҳатланадиган, Аллоҳ таоло ҳалол қилган нарсаларга шароит яратиб бериш шариат рухсат этган амаллардан эканлиги баён қилинади. Чунки ҳадисда зикр қилинган воқеа ҳайит кунида бўлган эди.
- 3) Ҳайит кунлари хурсандчиликни изҳор қилиш дин ибодатларидан саналади.
- 4) Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ўз аҳли аёлларига ва бошқаларга қилган яхшиликлари, чиройли хулқлари, меҳрибончиликларини ҳар-бир эр киши ўзида мужассам қилиши лозимлиги баён қилинган.
- 5) Оиша розияллоҳу анҳони Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам

Ислом Нури

қанчалик яхши кўришлари баён қилинган. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан «Одамлар орасида энг яхши кўрган кишингиз ким?»- деб сўраганларида **«Оиша»** деганлар. (Муттафақун алайҳи)

б) Ҳар кимни ўзи яхши кўрган исм билан чақирриш ҳам лутфга киради. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Оиша розияллоҳу анҳони **«Эй Хумайро»**, деб эркалатиб чақиряптилар. Баъзан: **«Эй Оиш, Жаброил сизга салом йўллаяпти»**, (Муттафақун алайҳи) деб охирги ҳарфини тушириб айтганлар.

Оилавий ҳаётда баъзи хатолардан кўз юмиш

Умму Салама розияллоҳу анҳодан: **«Бир кун Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам асҳоблари билан Оиша розияллоҳу анҳонинг уйида ўтирган эдилар. Умму Салама онамиз бир идишда таом олиб келдилар. Шунда Оиша розияллоҳу анҳо кийимини белига боғлаб олган ҳолда кўлида бир тош билан келди-да у билан идишни уриб иккига бўлиб қўйди. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бўлинган идишни иккала бўлагини бирлаштириб саҳобаларга икки бор такрорлаб: «Олинглар! Еяверинглар, онангиз рашк қилди»**, дедилар.

Ислом Нури

Сўнгра Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Оиша онамизнинг бутун идишларини олдилар ва Умму Салама онамизга бердилар, Умму Саламанинг синган идишни Оиша розияллоҳу анҳога бердилар». (Насойй ривояти)

Ҳадисдан олинадиган сабоқлар

- 1) Ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг гўзал хулқлари ва ҳалимликлари баён қилинган.
- 2) Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳалимлигига қаранг! Оиша розияллоҳу анҳодан содир бўлган хатони маломат қилмасдан, аёлларнинг рашкчи эканини билганлари учун **«Онанглар рашк қилди»**, - деб маъзур тутяптилар.
- 3) Оиша розияллоҳу анҳонинг идишни синдирганига Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам индамадилар. Чунки Умму Салама розияллоҳу анҳо Оиша розияллоҳу анҳонинг уйида ўтирган Расулуллоҳ ва асҳобларига таом чиқариш билан, Оиша розияллоҳу анҳонинг рашкига сабабчи бўлган эди. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам идишни тўлатиш билангина чекландилар. Таомни эса тўлатмадилар, чунки бу таом ҳадя эди. Бошқа шунга ўхшаш ҳодисада

Ислом Нури

«Идишга

идиш, таомга таом», деб таомни ҳам тўлатганлари ривоят қилинган.

4) Мана бундай ҳикмат ва ҳалимлик оила ҳаётидаги тўсиқлардан бешикаст ўтишга имкон беради. Кўп хотинли кишилар Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ўрнак олиб, аёлларига нисбатан ҳамиша ҳикмат ва ҳалимлик мақомида туриб, барча ҳолатларда адолат билан иш тутсинлар. Ана шунда ҳеч кимга зарар етмайди. Аёлларининг фақат биттасига мойил бўлиб, қолганларини ташлаб қўйган киши қўйидаги таҳдидни ёдида тутсин.

«Кимнинг икки хотини бўлиб, уларнинг бирига мойил бўлиб қолса қиёмат куни бир тарафга моил бўлиб (қийшайган) ҳолда келади». (Абу Довуд, Термизий ва Насоий ривояти)

Эр-хотин орасидаги туйғуларга эътибор

Оиша розияллоҳу анҳодан: **«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам менга: «Мен сизнинг рози бўлганингизни ҳам, жаҳлингиз чиққанини ҳам биламан»**, - дедилар. **«Қаердан биласиз?»**- деб сўрадим.

- Агар мендан рози бўлсангиз **«Йўқ Муҳаммаднинг Раббига қасамки»**- деб гап бошлайсиз, агар мендан ғазаблансангиз **«Йўқ Иброҳимнинг**

Ислом Нури

**Раббига қасамки»,- деб
гап бошлайсиз, - дедилар.**

**- Аллоҳга қасамки тўғри айтдингиз, фақат исмингизни тарк
этаман, холос»,-
дедим. (Бухорий ривояти)**

Ҳадисдан олинadиган сабоқлар

Агар эр-хотин бир бирини диққат билан кузатса, қачон ғазабланиши-ю қачон рози бўлишларини билиб оладилар. Биз бу ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Оиша розияллоҳу анҳонинг ҳис-туйғуларини, биргина қасамининг ўзиданоқ билиб олганларини мулоҳаза қиламиз.

2) Гоҳо эр-хотин ўртасида келишмовчиликлар бўлиб туради. Бундай ҳолларда бир-биридан аразлашиш орага совуқлик тушишига сабаб бўлмаслиги керак. Шариат рухсат берган йўллар билан масалан, насиҳат қилиш каби чораларни қўллаш керак. Агар насиҳат кор қилмаса унда эр ётоғини бўлак қилиши мумкин.

3) Оиша розияллоҳу анҳонинг Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга қилган ғазаби кечирилди. Аслида, ҳеч кимнинг Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга ғазаб қилиши жоиз эмас. Оиша розияллоҳу анҳонинг ғазабига рашк

Ислом Нури

туртки бўларди.

Рашк эса муҳаббатга далолат қилади. Шунинг учун ҳам Оиша розияллоҳу анҳо ғазабланганда ҳам, қасам ичганда ҳам «Иброҳимнинг раббисига қасамки», деб чегарадан ўтиб кетгани йўқ. Зеро, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қасамга қўшиб айтилишда инсонларнинг энг муносибидир. Оиша розияллоҳу анҳо Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга боғлиқ чегарадан узоққа чиқиб кетмади. Эр-хотин бир-биридан ғазабланган вақтда ўртага совуқликни туширмайдиган ишларни қилсинлар.

4. Баъзилар Аллоҳдан бошқа нарса билан қасам ичадилар. Қасам ичилаётган нарса хоҳ Каъба, хоҳ Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг номлари ёки бошқа нарсалар бўлсин, бундай қасам ҳаром ва ширкдир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: **«Ким қасам ичса,**

Аллоҳнинг номи билан ичсин, бўлмаса жим турсин».

(Муттафақун алайҳи)

«Ким омонатни ўртага қўйиб қасам ичса, биздан эмас».

«Ким Аллоҳдан бошқа нарса билан қасам ичса, дарҳақиқат ширк

Ислом Нури

келтирибди». (Аҳмад ривояти)

Тўй кечаларида рухсат берилган ўйин-қулги

Муҳаммад ибн Хотибдан ривоят қилинади: **Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва**

саллам дедилар: «Никоҳнинг ҳалол ва ҳароми ўртасини ажратувчи нарса дуф ва овоз (ёр-ёр)» (Ибн Можа ва Термизий ривояти саҳиҳ ҳадис)

Ҳадисдан олинадиган сабоқлар

Бу ҳадисда никоҳ кечаларида «дуф» чалишга хужжат бор. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар:

«Никоҳдаги ҳалол ва ҳаромнинг орасини ажратиб турадиган нарса дуф ва овоздир». (Ибн Можа ва Термизий ривояти саҳиҳ ҳадис)

Ушбу масала аҳамиятли бўлганлиги учун бир оз тўхталиб ўтамиз.

1) Чалинаётган нарса бир тарафи тери билан қопланган иккинчи тарафи очик, ҳеч қандай мусиқий асбоб ускуналар (шилдиروق ҳалқалар) осилмаган дуф (доира) бўлиши шарт. Чунки мусиқий асбоблар (шилдиروق, ҳалқалар) осилган дуфни ишлатишга шариат тарафидан ҳеч қандай рухсат келган эмас. Бу шариатда ҳаромдир. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: **«Умматимда шундай бир қавм бўладики, улар**

Ислом Нури

**зинони, ипакни,
хамрни (ароқни).... ва маъозифни ўзларига ҳалол қилиб
оладилар...».**

(Имом Бухорий ривояти)

«Маъозиф» барча мусиқа асбобларини ўз ичига олади. Луғат олимлари орасида бу масалада ҳеч қандай ихтилоф йўқ. Агар ҳалол бўлганда, зино ва хамр каби нарсалар қаторида саналмаган бўларди.

Мусиқа ва мусиқий асбобларнинг ҳаром эканига ҳужжатлар кўп. Бироқ ҳозир бу масаланинг ўрни эмас.

2) Тўйда айтиладиган шеърларнинг сўзлари фаҳш, шаҳватни қўзғатувчи сўзлардан холи, чиройли ва маъноли сўзлар бўлиши лозим.

3) Бундай ҳолларда аёлларнинг овози эркакларга эшитилмаслиги керак. Аёлларга ажратилган жой эркаклар турган жойга яқин бўлмаслиги ва овоз кучайтиргич асбоблари ишлатилмаслиги даркор.

Шайх Солих ибн Ғоним Ас-Садлан айтади: «Хурсандчиликни изҳор қилиш учун никоҳ тўйларида дуф чалинишнинг зарари йўқ. Фақат баъзи шартлари бажарилиши керак.

Шартлар:

Ислом Нури

Дуф бировни безовта қилмайдиган даражада паст овозда чалиниши керак.

Дуфни эркаклар эмас, аёллар чалиши керак.

Шайхулислом Ибн Таймийя айтади:

«Дуф чалиш ва чапак чалиш аёллар одати бўлгани учун бу ишларни қилган эркакларни салафлар “хунасалар”, – деб атаганлар».

Дуфда шилдироқлар бўлмаслиги керак. Шунингдек, карнай, сурнай, танбур, ғижжак каби асбобларни чалиш ҳам, эшитиш ҳам барча аҳли илмлар наздида ҳаромдир.

Аёллар эркакларга аралашиб юрмаслиги лозим. Аммо бугун дуфни баланд чалиб овоз кучайтиргич ёрдамида одамларга эшиттириш, шаҳватни қўзғатувчи оҳангда ашулаларни ва бемаъни шерларни айтиб кечалар ўтказилаётганини кўраяпмиз. Бундай ножоиз ишлар албатта фасод ва бузғунчиликка олиб боради.

Ҳофиз ибн Ражаб ўзининг «Нузҳатус само» китобида ёзади:

«Уларнинг дуфлари бамисоли элакдек, шеърлари, нашид ва ашулалари уруш кунларидаги жоҳилий шеърлар каби бўлар эди. Ким жарангловчи дуфлар билан ғазаллар эшитишни бунга ўхшатадиган бўлса, жуда катта хато

Ислом Нури

қилибди».

Изз ибн Абдуссалом айтади: «Рубоб, ғижжак ва шунга ўхшаш чолғу асбобларини чалиш ҳам, эшитиш ҳам тўрт мазҳабда (Ҳанафий, Моликий, Шофеъий ва Ҳанбалий) ҳаромлиги машҳурдир».

Ибн Қудома «Муғний» китобида айтади: «Дуфни чалиш эркакларга ҳамма вақт макруҳдир. Уни аёллар чалади. Агар эркаклар чаладиган бўлса ўзини аёлларга ўхшатган бўлади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўзини аёлларга ўхшатган эркакларни лаънатлаганлар».

Ҳофиз ибн Ҳажар раҳимаҳуллоҳ айтади: «Исломнинг асл қоидаларидан бири – бемаъни ўйин-кулгулардан пок бўлиш. Асл қоидага хилоф бўлгани боис ўйин-кулгунинг вақти ва кўриниши аниқ далилларга мувофиқ бўлиши лозим».

Баъзи аёллар аёллар даврасида рақсга тушаётган вақтида мумкин бўлмаган жойлари очилиб кетади. Чунки у шармандаларнинг кийимини кийиб олгани учун либоси паст тарафидан, тепа тарафидан ёки ёнбошидан очилиб ётади. Бу аҳволда рақс тушиш ҳам, бошқа аёлларнинг унга қараши ҳам ҳаромдир.

Ислом Нури

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: **«Бир киши бошқа бировнинг авратига назар ташламасин! Бирорта аёл бошқа бир аёлнинг авратига назар солмасин! Икки киши (яланғоч ҳолда) бир ўранчикқа ўранмасин! Икки аёл ҳам (яланғоч ҳолда) бир ўранчик остига кирмасин!»**. (Муслим ривояти)

Имом Нававий айтади: «Бу ҳадисда бир киши бошқа кишининг авратига, бир аёл бошқа бир аёлнинг авратига қарашининг ҳаромлиги баён қилинган».

Баъзи аёллар кофир, бузуқ раққосаларга тақлид қилиб рақс тушади. Бу билан шаҳват ўчоғига ўт ёқадилар. Қолаверса Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг мана бу сўзлари остига кириб қоладилар: **«Ким ўзини бир қавмга ўхшатса, бас у ўшалардандир»**. (Абу Довуд ривояти)

Бундан ташқари гуноҳ ишларга ёрдам бериш ҳам бўлади.

Аллоҳ таоло айтади: **«Гуноҳ ишларга ва тажовузкорликка ёрдам берманглар»**. (Моида: 2)

Бундай рақсга тушиш ҳам, уни томоша қилиш ҳам ҳаромдир.

Баъзи аёллар рақсга тушаётган вақтларида уларга кўз тегиб қолиши ва бошқа

Ислом Нури

аёллар олдида мақталиб ҳар-хил фитналарга гирифтор бўлиб қолиш эҳтимоли бор.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар: **«Кўз тегиши ҳақдир. Агар тақдирдан бирор бир нарса ўтиб кетгувчи бўлганида, албатта кўз тегиши ўзар эди».** (Муслим ривояти)

«Аллоҳнинг қазо ва қадаридан кейин ўладиган кишиларнинг кўпи нафс (яъни, кўз тегиши) билан ўлади». (Баззор ривояти)

Демак, муслималар бу муаммолардан ўзларини хотиржам санасаларда, лекин бошқа аёлларнинг: «Фалончи чиройли рақс тушар экан, писмадончи ёмон тушар экан», деган гапларидан қочиб қутула олмайдилар. Хусусан тўй-ҳашамларни яширин ёки ошкор тасвирга туширишдан сақланмоқ лозим. Аёллар давраси тасвирга туширилган видеокассеталарни кимлар кўрмайди дейсиз. Биз буни аниқ ҳаром деб айтамыз.

Рашк бир кишига тегишли бўлган нарсада бошқа бировнинг шерик бўлиши натижасида қалб

ҳаяжонланишидан олинган. Бу кўпроқ эр-хотинлар ўртасида бўлади.

Хумайро –

Ҳижозликларнинг тилида қизил сочлиларга айтилади, бу ўринда эркалаш маъносини билдиради.